

Ref 65

Det förhållandet att ett oriktigt beslut har sin grund i att den försäkrade har lämnat felaktiga uppgifter begränsar inte Försäkringskassans skyldighet att ändra beslutet enligt 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken.

113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 19 december 2024 följande dom (mål nr 2352-24).

Bakgrund

1. Försäkringskassan ska även efter att tiden för att begära omprövning har löpt ut ändra ett beslut som har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag.

2. Försäkringskassan fastställde i maj 2022 I.R:s sjukpenninggrundande inkomst enligt de uppgifter om årsinkomst och årsarbetstid som hon själv hade lämnat i sin ansökan om sjukpenning. Inkomstuppgifterna i ansökan stämde dock inte överens med hennes faktiska inkomster, som var högre än de som framgick av ansökan.

3. I.R. begärde efter att tiden för att påkalla en omprövning löpt ut att Försäkringskassan skulle ändra hennes sjukpenninggrundande inkomst baserad på de korrekta inkomstuppgifterna. Försäkringskassan beslutade att inte ändra sitt beslut med motiveringen att det inte hade fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag.

4. I.R. överklagade till Förvaltningsrätten i Malmö, som upphävde beslutet och överlämnade handlingarna i målet till Försäkringskassan för fortsatt handläggning. Som skäl angavs att det ursprungliga beslutet hade blivit oriktigt på grund av att det hade fattats på uppenbart felaktigt underlag.

5. Försäkringskassan överklagade till Kammarrätten i Göteborg, som avslog överklagandet.

Yrkanden m.m.

6. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska fastställa myndighetens beslut att inte ändra beslutet om sjukpenninggrundande inkomst och anför följande.

7. Skyldigheten för Försäkringskassan att ändra ett beslut ska tolkas i ljuset av principerna om myndighetens utredningsskyldighet respektive den enskildes uppgiftsskyldighet. Den omständigheten att ett beslut har blivit felaktigt till följd av att den enskilde utan godtagbar förklaring har brustit i sin uppgiftsskyldighet talar emot att en ändring ska göras till den enskildes fördel.

8. *I.R.* anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet

Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen

9. Frågan är om det förhållandet att ett oriktigt beslut har sin grund i att den försäkrade har lämnat felaktiga uppgifter begränsar Försäkringskassans skyldighet att ändra beslutet enligt 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

10. Enligt 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan ändra ett beslut som har fattats av myndigheten och som inte har prövats av domstol, om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag.

11. Syftet med bestämmelsen är att enskilda på ett enkelt sätt ska kunna få direkt felaktiga beslut ändrade. Som exempel på när bestämmelsen kan bli tillämplig nämns i förarbetena att det i ett ärende om sjukpenning kan komma fram ett nytt läkarintyg som ger en annan bild av den försäkrades hälsotillstånd vid tidpunkten för beslutet. Andra exempel är att det påvisas en ny omständighet som påverkar bedömningen av rätt till sjukpenning för tid före sjukansökan eller en ny beräkning av pensionsgrundande inkomst (prop. 1977/78:20 s. 85 och 94).

12. Av de exempel som anges i förarbetena framgår att avsikten är att ett beslut ska kunna ändras även om Försäkringskassan hanterat ärendet på ett korrekt sätt. Det följer varken av lagtexten eller av förarbetena att det ska beaktas att ett oriktigt beslut har sin grund i att den försäkrade har lämnat felaktiga uppgifter.

13. Det är ostridigt att Försäkringskassans beslut om sjukpenninggrundande inkomst har blivit oriktigt. Om Försäkringskassan vid tidpunkten för beslutet hade haft rätt information om den försäkrades faktiska inkomstförhållanden, skulle hon ha blivit inplacerad i en högre sjukpenninggrundande inkomst. Felet, som förelåg redan vid tidpunkten för myndighetens grundbeslut, är lätt att utan ytterligare utredning konstatera och är därmed uppenbart. Försäkringskassan är därför skyldig att ändra beslutet.

14. Överklagandet ska avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Askersjö, Baran, von Essen* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Sara Arya.

Förvaltningsrätten i Malmö (2023-09-06, ordförande Petrén):**Avvisning av begäran om omprövning**

Enligt 113 kap. 19 § socialförsäkringsbalken ska en begäran om omprövning ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag då den enskilde fick del av beslutet.

Det beslut som I.R. begärt omprövning av är fattat den 27 maj 2022. I.R. har i sin begäran om omprövning uppgett att hon tog del av beslutet samma dag. Av utredningen framkommer inte annat än att hennes begäran om omprövning kom in till Försäkringskassan den 24 augusti 2022 och således försent. Vad I.R. uppgett om sina kontakter med Försäkringskassan i juli månad medför ingen annan bedömning i denna del, inte minst eftersom det saknas underlag hos Försäkringskassan som ger stöd för hennes uppgifter. Försäkringskassan har därmed haft fog för sitt beslut att avvisa hennes begäran.

I.R:s överklagande i den del som avser avvisning ska därför avslås.

Prövning enligt 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken

Enligt 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan ändra ett beslut som har fattats av myndigheten och som inte har prövats av domstol, om beslutet

1. på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
2. har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller
3. har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. I.R. har sedan den 4 april 2022 en anställning vid Region Skåne med en årsinkomst om 282 000 kronor och en årsarbetstid om 260 dagar. I nu aktuell ansökan om sjukpenning från den 17 maj 2022 har hon dock inte ändrat sina uppgifter om årsinkomst och arbetstid. Försäkringskassan har därför i beslutet från den 27 maj 2022 fastställt hennes sjukpenninggrundande inkomst enligt tidigare registrerade uppgifter om 63 400 kronor och 457 timmar. Försäkringskassan har därefter i början av augusti 2022 fått in uppgifter om den anställning som I.R. haft sedan april. Baserat på dessa uppgifter har Försäkringskassan fastställt I.R:s sjukpenninggrundande inkomst från och med den 11 augusti 2022 till 282 000 kronor med en årsarbetstid om 260 dagar.

Mot denna bakgrund och vad som således framkommit om I.R:s inkomster och arbetstid vid tiden för Försäkringskassans beslut om sjukpenninggrundande inkomst den 27 maj 2022, anser förvaltningsrätten att beslutet blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt underlag. Det överklagade beslutet ska därför upphävas i den del som avser Försäkringskassans prövning enligt 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken och I.R:s sjukpenninggrundande inkomst från denna tidpunkt ska istället fastställas utifrån den anställning som hon påbörjade i april 2022.

Det ankommer inte på förvaltningsrätten att i nu aktuellt mål pröva huruvida I.R. faktiskt kan beviljas högre sjukpenning med anledning av den ändrade sjukpenninggrundande inkomsten.

– Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet i den del som avser prövning enligt 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken och överlämnar handlingarna i målet till Försäkringskassan för fortsatt handläggning i enlighet med vad som anges i skälen för avgörandet.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Kammarrätten i Göteborg (2024-02-28, *Falkendal, Norman och Lindén [skiljaktig]*):

Det är ostridigt att Försäkringskassans beslut i maj 2022 blivit oriktigt på grund av att I.R. inte lämnat korrekta uppgifter i sin ansökan om sjukpenning. Frågan i målet är om Försäkringskassan trots detta varit skyldig att med stöd av 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken ändra sitt beslut om sjukpenninggrundande inkomst.

Som förvaltningsrätten redogjort ska Försäkringskassan, enligt 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken, ändra ett beslut som har fattats av myndigheten och som inte har prövats av domstol, om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag.

I förarbetena till tidigare motsvarande bestämmelse (20 kap. 10 § lag [1962:381] om allmän försäkring) anges exempel på när ett beslut kan anses ha blivit oriktigt på grund av att det fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. Exempelvis kan det i ett ärende om sjukpenning eller förtidspension komma fram ett nytt läkarintyg som ger en annan bild av den försäkrades hälsotillstånd vid tidpunkten för beslutet. Det kan även handla om att det påvisas en ny omständighet som påverkar bedömningen av rätt till sjukpenning för tid före sjukanmälan eller en ny beräkning av pensionsgrundande inkomst (prop. 1977/78:20 s. 94).

Kammarrätten gör följande bedömning.

De exempel som ges i förarbetena talar för att beslutsunderlaget i efterhand kan visa sig vara felaktigt, trots att det vid beslutstillfället var fullständigt och framstod som korrekt. Att Försäkringskassan har fullgjort sina skyldigheter i samband med den ursprungliga handläggningen utesluter därför inte att myndigheten i efterhand kan vara skyldig att ändra sitt beslut.

Varken lagtextens utformning eller förarbetena till bestämmelsen ger stöd för att det förhållandet att ett oriktigt beslut har sin grund i att sökanden lämnat felaktiga uppgifter begränsar Försäkringskassans skyldighet att ändra beslutet.

De nya uppgifter som I.R. och hennes arbetsgivare lämnade i början av augusti var sådana att Försäkringskassan, utan att behöva göra någon kompletterande utredning, kunde se att beslutet om sjukpenninggrundande inkomst inte stämde överens med I.R:s faktiska inkomstförhållanden vid tidpunkten för beslutet. Det innebär enligt kammarrätten att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt underlag.

Sammanfattningsvis bedömer kammarrätten, i likhet med förvaltningsrätten, att beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt underlag. Som förvaltningsrätten har kommit fram till ska Försäkringskassan därför, i enlighet med 113 kap. 3 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken, ändra sitt beslut av den 27 maj 2022. Försäkringskassans överklagande ska alltså avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.

Lindén var skiljaktig och anförde:

Jag instämmer i majoritetens bedömning att Försäkringskassans beslut den 27 maj 2022 har blivit oriktigt. Frågan i målet är därför om beslutet kan anses ha fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag när de felaktiga uppgifterna har lämnats av sökanden.

En ansökan om en förmån ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § andra stycket socialförsäkringsbalken). Myndigheten ska vidare se till att ärendet blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver, medan den enskilde å sin sida är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av ärendet (110 kap. 13 § socialförsäkringsbalken).

Förarbetena till 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken behandlar inte frågan om hur myndighetens utredningsskyldighet eller sökandens uppgiftsskyldighet förhåller sig till lagrummet. Det kan dock inte ha varit lagstiftarens avsikt att dessa bestämmelser inte ska beaktas vid prövningen. Jag anser därför att Försäkringskassan har haft fog för att i enlighet med sin vägledning göra en bedömning av om myndigheten har uppfyllt sin utredningsskyldighet och om I.R. har uppfyllt sin uppgiftsskyldighet vid prövningen av om felet har varit uppenbart.

I detta fallet saknas godtagbara skäl till att I.R. har lämnat korrekta uppgifter om sin årsinkomst och årsarbetstid först i augusti 2022 när omständigheterna har varit kända för henne sedan april samma år. Försäkringskassan kan inte heller anses ha brustit i sin utredningsskyldighet. I likhet med Försäkringskassan anser jag därför att felaktigheten i underlaget inte har varit uppenbar. Försäkringskassans beslut ska därför fastställas.